

Lapsen oikeus saada etunsa arvioiduksi – LSL 4.2 § merkitys ja käytäntö päätösten perustelussa

**IDEA-projekti I
koulutus
16.3.2018
Tampereen
yliopisto / VT
Mirjam Araneva**

- 7/1998 ”lapsen etu”-projekti ⇔ Lastensuojelun Lakimiespalvelu
- Valtakunnallinen palvelu
 - Yksittäiset konsultaatiot
 - Avustaminen hallinto-oikeusprosesseissa
 - Lastensuojelun asiantuntijaryhmät
- Lapsen suojelu – toteuttaminen ja päätöksenteko, 2016
- Lastensuojelun perhehoito, 2018
- artikkeleita eri julkaisuissa 2010 =>

Lapsen oikeus saada etunsa otetuksi ensisijaisesti huomioon

SOS
LAPSIKYLÄ

Lapsen etu – lapsen oikeus

Lapsen oikeuksien sopimuksen 3.1 artikla

- Kaikissa julkisen tai yksityisen *sosiaalihuollon*, *tuomioistuinten*, *hallintoviranomaisten* tai lainsäädäntöelimien **toimissa**, jotka koskevat lapsia, *on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu*
- ...the best interests of the child *shall be a primary consideration*

Lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 14 (2013) lapsen oikeudesta saada etunsa otetuksi ensisijaisesti huomioon

- Lasta koskevien päätösten lisäksi kaikki lasta koskevat ja lapseen vaikuttavat teot, menettelytavat, ehdotukset, palvelut, menettelyt ja muut toimenpiteet ovat ”toimia”
- Myös toimimatta jättäminen ja toiminnan laiminlyönti ovat ”toimia” esim. silloin, kun sosiaaliviranomaiset eivät ryhdy riittäviin ja oikea-aikaisiin toimiin lapsen suojelemiseksi

Lapsen oikeuksien komitean yleiskommentti nro 14 (2013)

1. *Aineellinen oikeus*, jonka mukaan **lapsella on oikeus** saada etunsa arvioiduksi, otetuksi huomioon itseään koskevissa asioissa ja asetetuksi ensisijaiseksi ratkaisukriteeriksi
2. *Perustuvanlaatuinen tulkintaperiaate*, joka **ohjaa valitsemaan vaihtoehtoisista lain tulkinnosta tehokkaimmin lapsen etua toteuttavan tulkinnan**
3. *Menettelysääntö*, joka edellyttää
 - ⇔ **lapsen edun arviointia ja määrittelyä tapauskohtaisesti** ko. lapsen erityistilanteen mukaisesti (⇔ lapsen henkilökohtainen tilanne, olosuhteet, tarpeet ja lapsen mielipide sekä muut arviointiin vaikuttavat intressit)
 - ⇔ päätöksen **avointa ja näkyvää perustelua**, joka nimenomaisesti ilmaisee, että lapsen oikeus saada etunsa huomioiduksi on toteutunut kertomalla perustelussa selkeästi
 - a) mitä on pidetty lapsen etuna ja millä perusteilla sekä
 - b) kuinka lapsen etua on punnittu suhteessa muihin seikkoihin (⇔ pyrkimys oikeudenmukaiseen tasapainoon intressien välillä)
 - c) Miten lapsen mielipide on selvitetty ja otettu huomioon (palaute) (Yleiskommentti nro

12)

- ⇔ *Lapsen etu on keskeinen arviointiperuste* kaikissa lasta koskevissa lastensuojelutoimenpiteissä ⇔ *asiakassuunnitelma, avohuollon tukitoimenpiteet, kiireellinen sijoitus, huostaanotto, sijaishuolto ja jälkihuolto (LSL 3 §) + asioiden kirjaaminen (LSL 33 § ⇔ suunnittelun, seurannan, toteuttamisen ja järjestämisen kannalta tarpeelliset tiedot)*
- ⇔ Lapsen etua *on arvioitava eri tilanteissa* erityisesti suhteessa lapsenhuoltolain 1 § :n mukaiseen huoltoon
 - ⇔ lapsen asuessa kotona (⇔ *avohuollon tukitoimenpiteet / asiakassuunnitelma*)
 - ⇔ ollessa sijoitettuna kodin ulkopuolelle (⇔ *avohuollon sijoituksen, huostassapidon ja sijaishuoltopaikan lapsen edun mukaisuus / asiakassuunnitelma*)
- ⇔ *Kaikilla* säännöksessä mainituilla *eri kohdilla on merkitystä* lapsen etua koskevaa *kokonaisarviota tehtäessä*

Lapsen edun arviointi lastensuojelussa – LSL 4 § 1- 2 mom

- Lastensuojelun tukitoimenpiteiden tarvetta arvioitaessa ja lastensuojelua toteutettaessa (sekä palveluita järjestettäessä) on ensisijaisesti otettava huomioon lapsen etu
- *Lapsen etua arvioitaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten eri toimenpidevaihtoehdot ja ratkaisut turvaavat lapselle*
- tasapainoisen kehityksen, hyvinvoinnin ja jatkuvat ihmissuhteet
- ymmärryksen ja hellyyden, valvonnan ja huolenpidon
- taipumuksia ja toivomuksia vastaavan koulutuksen
- turvallisen kasvuympäristön, ruumiillisen ja henkisen koskemattomuuden
- itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen (⇔ LHL 1 § / Lapsen oikeuksien komitea)
- *osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet omaan asiaan (PL 6.3 § ja LOS 12 art)*
- *kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen (LOS 20.3 art)*
- Lapsella on oikeus saada tieto häntä koskevassa lastensuojeluasiassa, esittää siinä oma mielipide, joka pitää ottaa huomioon päätöstä tehtäessä ja lastensuojelua toteutettaessa (LSL 5 § + 4 luku)

- Lapsen edun määrittelyyn liittyvä LSL 4.2 § :n mukainen **vertaileva arviointi näkyy vain hyvin harvoin asiakirjatasolla tai asiakassuunnitelmissa** lastensuojelua toteutettaessa
- Lapsen edun määrittelyyn liittyvä LSL 4.2 § :n mukainen **vertaileva arviointi ei näy riittävästi lastensuojeluviranomaisen / hallintotuomioistuinten päätösten perusteluissa**
- Vakiolomakkeiden vaikutus?
- THL:n lomakkeet ”Lapsen huostaanottoa ja sijaishuoltoon sijoittamista koskeva päätös” ja ”Hakemus hallinto-oikeudelle lapsen huostaanottoa koskevassa asiassa” **eivät ohjaa lapsen edun vertailevaan arviointiin** vaan niissä kehoitetaan antamaan *selvitys siitä, miten sijaishuolto edistää lapsen etua ja hänen kasvuaan ja kehitystään tulevaisuudessa*
- THL:n lomake ”Lapsen huostassapidon lopettamista koskeva päätös” **ei ohjaa arvioimaan lapsen etua LSL 4.2 § :n mukaisesti** vaan siinä kehoitetaan antamaan *selvitys lapsen edun toteutumisesta*
- THL:n lomake ”Sijaishuoltopaikan muuttamista koskeva päätös” ohjaa antamaan selvityksen siitä, miksi nykyinen sijaishuoltopaikka ei ole lapsen edun mukainen, mutta **ei ohjaa arvioimaan ehdotetun sijaishuoltopaikan lapsen edun mukaisuutta**

LSL 4.2 § lapsen edun arviointia ohjaavana normina

Yksittäisen lapsen edun mukaista ratkaisua ei voida osoittaa ilman vaihtoehtojen vertailua ja muiden intressien huomioon ottamista ⇔

- 1. Lapsen etu määritellään ensin lapsen yksilöllinen tilanne huomioiden vertaamalla vaihtoehtoisia toimenpiteitä/ratkaisuja LSL 4.2 § arviointiperusteiden avulla ⇔ Lapsen kannalta paras ratkaisu voidaan löytää vain vertailun perusteella*
 - 2. Avoimen ja näkyvän vertailevan arvioinnin avulla määriteltyä lapsen etua punnitaan suhteessa muihin huomioon otettaviin intresseihin*
 - 3. Ristiriitaisten intressien välillä pyritään löytämään oikeudenmukainen tasapaino*
 - 4. Jos yhteensovittaminen ei ole mahdollista, lapsen etu syrjäyttää painavimpana intressinä sen kanssa ristiriidassa olevat intressit ja oikeudet*
- kuvaus siitä, kuinka lapsen etua on tarkasteltu ja arvioitu ja mikä painoarvo sille on annettu suhteessa muihin intresseihin*
 - kuvaus siitä, miten lapsen mielipide on selvitetty ja otettu huomioon (palaute)*

LSL 4.2 § lapsen edun arviointia ohjaavana normina

- Lapsen edun mukaisen toimenpide- tai ratkaisuvaihtoehdon määrittely ja osoittaminen edellyttää
 - ⇔ toimenpide- ja ratkaisuvaihtoehtojen vertailua ⇔ tavoitteena löytää lapsen etua parhaiten toteuttava ja lapsen kannalta paras vaihtoehto
 - ⇔ muiden intressien huomioon ottamista ⇔ tavoitteena löytää oikeudenmukainen tasapaino
 - ⇔ Lapsen etua ei voi arvioida ilman lapsen omaa näkemystä ja myötävaikutusta oman etunsa arviointiin
- punninnan oltava avointa ja näkyvää ⇔ dokumentointi
- avoimuus ja läpinäkyvyys on lastensuojelun luotettavuuden edellytys

SOS
LAPSIKYLÄ

KIITOS!

